Установа адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Зацвярджаю

Загадчык кафедры культуралогіі

-------------------- А.І. Смолік

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ВУЧЕБНА – МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС

па курсу

“Фенаменалогія культуры”

Складальнік: дацэнт Варановіч І.М.

Вучэбна-метадычны комплекс зацверджаны на пасяджэнні кафедры культуралогіі 25.09.2012 года, пр.№1

Мінск 2012

Тлумачальная запіска

На мяжы XIX і XX стст. у філасофіі культуры сфарміраваўся новы метадалагічны падыход да асэнсавання феномена культуры, заснавальнікам якога быў Э. Гусерль. Абгрунтаванне ім новай метадалогіі сацыякультурнага пазнання пазволіла пераадолець пазітывізм, які ігнараваў культуру як канстытуітыўны фактар чалавечага існавання. Фенаменалогія зрабіла культуру сваім цэнтральным сэнсаўтваральным элементам, сэнсавым пачаткам чалавечага быцця. У цэнтр сваёй канцэпцыі Гусерль і яго паслядоўнікі паставілі таксама і чалавека як гістарчна канкрэктны і дынамічны феномен. Фенаменалогія культуры аказала вялізарны і плённы ўплыў на развіццё сучаснай навуковай думкі. Пагэтаму засваенне яе важнейшых ідэй адкрывае перад культуролагамі новыя навуковы грызонты. Веданне гэтай тэорыі дазваляе разумець культуру ў яе фенаменалагічнай інтэрпрэтаці як усеагульны аспект розных феноменаў, якія трапляюцю ў поле зоку чалавека.

Важнейшую рысу культуры – яе пераемнасць – можна рэалізаваць толькі сістэматызаваным, лагічна пабудаваным вучэбным працэсам. Самастойна авалодаць скарбамі сусветнай культуры, нягледзячы на ўсе сучасныя тэхналогіі, немагчыма. Акрамя таго, сёння ні адна з'ява, што мае дачыненне да гуманітарнай сферы, не можа быць разгледжана без фенаменалагічнага кантэксту: без яго любы дыскурс ужо будзе няпоўным.

Праграма разлічана для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў і ўлічвае папярэдне атрыманыя веды па гуманітарных дысцыплінах (гісторыі Беларусі, эканамічнай тэорыі, філасофіі, паліталогіі, педагогіцы, асновах ідэалогіі Беларускай дзяржавы), веданне ў цэлым асаблівасцей культурных эпох і атрыманне пэўных звестак па розных відах мастацтва.

У праграме прадугледжана актуалізацыя міжпрадметных сувязей па айчыннай гісторыі, беларускай і сусветнай літаратуры, этнаграфіі, мастацкай культуры, філасофіі, фалькларыстыцы і некаторых іншых дысцыплінах.

Праграма арыентавана на пошук гібкіх сувязей паміж гуманітарнымі і ўласна культуралагічнымі праблемамі. Прычым мастацкая культура разглядаецца як індыкатар стану ўсёй культуры.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Праграма прадугледжвае сістэматызаванае вывучэнне тэарэтыка-практычнага матэрыялу, неабходнага менавіта студэнтам для лепшага засваення імі асноўных дысцыплін спецыялізацыі.

Мэта дысцыпліны:

– паглыбенне сістэмы ведаў па тэорыі культуры;
– раскрыццё сутнасці культуры і заканамернасцей яе дынамікі;
– асэнсаванне разнастайных фенаменальных форм, узроўняў і пластоў свядомасці;
– фарміраванне ў студэнтаў навуковага падыходу да вывучэння феномена культуры і чалавека як суб'екта культуры, які грунтуецца на глыбокім аналізе канкрэтных фенаменальных форм.

Важнейшымі задачамі дысцыпліны з'яўляюцца:

– выяўленне ўсеагульных заканамернасцей функцыянавання культуры;
– вызначэнне месца і ролі культуры ў цэлым і яе асноўных структурных элементаў у дынаміцы грамадскага развіцця;
– асэнсаванне культурных сэнсаў, якімі надзелены феномены;
– паказ культуры ў яе фенаменалагічнай інтэрпрэтацыі.

У выніку засваення вучэбнага курса "Фенаменалогія культуры" студэнты павінны ведаць:

– ключавыя метадалагічныя пазіцыі, прынцыпы і метады фенаменалагічнай рэдукцыі і рэфлексіі;
– аспекты інтэнцыяльнасці (ноэзіс, ноэма);
– значэнне ідэй фенаменалогіі ў сучасным постмадэрнізме;
– сэнс базавых сімвалаў розных феноменаў;
– прыкладныя магчымасці фенаменалогіі культуры ў сацыякультурнай сферы;
– асноўныя этапы развіцця фенаменалогіі культуры;
– актуальны і сучасны сэнс метадалагічных пошукаў у галіне фенаменалогіі.

Студэнты павінны ўмець:

– ацэньваць стан, тэндэнцыі і перспектывы развіцця сучаснай культуры;
– крытычна ўспрымаць сімвалы, плыні, феномены сусветнай і нацыянальнай культуры;
– ацэньваць розныя кульурныя феномены;
– прагназіраваць, планаваць і ажыццяўляць дзейнасць у галіне культуры;
– адаптавацца ва ўмовах мультыкультурнай сітуацыі;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

– выкарыстоўваць мабільную дыдактычную мадэль выкладання культуралогіі;
– прымяняць сувязь развіцця фенаменалагічнага метаду з рэлігійнымі, філасофскімі пошукамі, дасягненнямі навукі і адукцыі;
– асэнсоўваць значэнне культуры як індыкатара стану грамадства;
– аналізаваць артэфакты з фенаменалагічнага, семіятычнага, аксіялагічнага пунктаў гледжання.

Метады (тэхналогіі) навучання

Да эфектыўных педагагічных методык і тэхналогій, якія садзейнічаюць далучэнню студэнтаў да пошуку і выкарыстання ведаў, набыццю вопыту самастойнага вырашэння задач, адносяцца:

– тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
– тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
– праектныя тэхналогіі;
– камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, прэс-канферэнцыі, вучэбныя дэбаты і іншыя актыўныя формы і метады);
– метад аналізу канкрэтных сітуацый;
– гульнявыя тэхналогіі, у межах якіх студэнты ўдзельнічаюць у дзелавых, ролевых, імітацыйных гульнях, і інш.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай працы, вучэбна-метадычныя комплексы.

У мэтах фарміравання сучаснай сацыяльна-асобаснай і сацыяльна-прафесійнай кампетэнцыі выпускніка ВНУ ў практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць методыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы.

На вывучэнне дысцыпліны “Фенаменалогія культуры” вучэбным планам прадугледжана 50 гадзін аўдыторных заняткаў. Прыкладнае размеркаванне гадзін па відах заняткаў: лекцыі –26, семінары – 24.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Назвы раздзелаў і тэм	Колькасць аўдыторных гадзін	
	лекцыі	семінарскія заняткі
Тэма 1. Уводзіны. Фенаменалогія культуры ва ўмовах сучаснай сацыякультурнай сітуацыі	2	2
Тэма 2. Феномен культуры ў кантэксце фенаменалагічнай інтэрпрэтацыі	2	2
Тэма 3. Феномен мегаархетыпу і архетыпавай накіраванасці культуры	2	2
Тэма 4. Усход і Захад: альтэрнатыўныя мадэлі культуратворчасці	2	2
Тэма 5. Феномен культурнага дэструктывізму	2	
Тэма 6. Феномен грэхападзення і універсальная адказнасць асобы	2	2
Тэма 7. Чалавек: жыццё па законах гармоніі	2	2
Тэма 8. Усходнеславянскі свет у XX стагоддзі: трагедыйнасць быцця	2	
Тэма 9. Феномен глабалізацыі і перспектывы сацыякультурнай эвалюцыі	2	2
Тэма 10. Спецыфіка сацыякультурнай дынамікі: фенаменалагічны аспект	2	2
Тэма 11. Постмадэрнісцкі падыход да феноменаў культуры	2	2
Разам…	22	18

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ЗМЕСТ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Тэма 1. Уводзіны. Фенаменалогія культуры ва ўмовах сучаснай сацыякультурнай сітуацыі

Фенаменалогія культуры і яе месца ў сістэме гуманітарных навук. Станаўленне фенаменалагічнай тэорыі (І.Г. Ламберт, І.Г. Фіхтэ, Г.В.Ф. Гегель, Э. Гусерль і інш.). Ад фенаменалогіі, экзістэнцыялізму, герменеўтыкі да фенаменалогіі культуры. Варыятыўнасць і шматмернасць фенаменалагічнага падыходу да культуры (Э. Гусерль, М. Гартман, М. Шэлер і інш.).

Сутнасць фенаменалагічнай устаноўкі. Праблема дакладнасці і відавочнасці ў фенаменалагічнай школе.Сэнс паняцця “феномен”.

Крытыка аб’ектывізму, натуралізму і суб’ектывізму. Роля факта і сутнасці ў фенаменалогіі культуры. Праблема імпліцытных культуралагічных ведаў.

Тэма 2. Феномен культуры ў кантэксце фенаменалагічнай інтэрпрэтацыі

Разнастайнасць падыходаў да паняцця “феномен”. Пазіцыя незацікаўленага назіральніка. Фенаменалагічны метад: эпохэ, рэдукцыя і ідэацыя. Чысты феномен як структура сэнсу. Культура як сістэма універсальных, унікальных феноменаў. Сінкрэтычная “логіка” свету.

Спецыфіка і ўзаемасувязь феноменаў. Праблема класіфікацыі феноменаў культуры. Сінкрэтычная і аналітычная дыферэнцыяцыя культуры.

Тэма 3. Феномен мегаархетыпу і архетыпавай накіраванасці культуры

Праблема гарманізацыі чалавечага быцця. Фундаментальные супярэчнасці ўнутранага і знешняга свету. Пошук абсалюту як сістэмаўтваральная інтэнцыя культуры. Канцэпцыя архетыпаў як сукупнасці несвядомага паводле К.-Г. Юнга. Класіфікацыя архетыпаў. Структура архетыпа ў адпаведнасці з бінарнай пабудовай свету. Архетыпічная выява ("Свой – Чужы"). Канцэпцыя архетыпаў М.Марка і К.Пірсана (праца "Герой і бунтар"). Культурныя архетыпы: сутнасць, паняцце і тыпалогія. Феномен мегаархетыпу як універсальнай крыніцы культуратворчасці. Сутнасныя аспекты архетыпічных інтэнцый, ідэй і вобразаў у кантэксце фенаменалагічнай інтэрпрэтацыі. Канфлікт свядомага і несвядомага ў працэсе развіцця чалавецтва.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 4. **Сэнс культуратворчасці і праблема фарміравання духоўнай прасторы**

Чалавек як творца культуры. Культура як космапланетарны феномен. Мэты і крытэрыі культурнага прагрэсу. Механізмы культурнай актыўнасці асобы. Унутраны і знешні свет асобы. Фарміраванне дыспазіцыйнай структуры асобы. Патрэбнасці, інтарэсы, каштоўнасныя арыентацыі, матывы і іх рэалізацыя ў культурнай дзейнасці. Знешнія дэтэрмінанты культуратворчасці.

Змест культурнай творчасці (стварэнне новых ведаў, каштоўнасцей, нормаў, узораў і інш.). Узаемадзеянне культуры і асобы ў працэсе культурнай дзейнасці. Суб’ектыўны характар прафесійнай культуратворчасці. Абумоўленасць культуратворчасці сацыяльным асяроддзем. Суб’екты культурнай дзейнасці.

Вольны час як прастора для культурнай дзейнасці. Спажывецкія прыярытэты ў структуры вольнага часу. Інфраструктура культурнай дзейнасці.

Духоўны патэнцыял і яго ўплыў на культуратворчасць.

Тэма 5. **Усход і Захад: альтэрнатыўныя мадэлі культуратворчасці**

Маятнікавы характар узаемадзеяння Усходу і Захаду. “Цывілізацыйнае ваганне”. Унікальныя культуры еўразійскіх гігантаў (Кітай, Індыя, Расія). Посттэхнічны, постэканамічны, постспажывецкі патэнцыял усходняй цывілізацыі. Уплыў інда-будыйскай рэлігійнай традыцыі на перабудову карціны свету і светапогляду суб’ектаў культуры.

Заходне-ўсходні мегацыкл. Япона-сінтаісцкая мадэль культуратворчасці. Араба-ісламская мадэль культуратворчасці. Галоўныя прыярытэты сацыякультурнага развіцця заходняй цывілізацыі ў XX – пачатку XXI ст. Духоўна-светапоглядныя арыентацыі суб’ектаў заходняй культуры. Элітарны, каставы характар культурных праграм заходніх краін. Глабалізацыя як антытэза духоўнасці, эканамічна арыентаваная асоба заходняй цывілізацыі. Феномен масавай культуры.

Тэма 6. **Феномен культурнага дэструктывізму**

Асноўныя формы культурнага дэструктывізму ў сусветнай культуры. Крытыка розных бакоў культурна-цывілізацыйнай дынамікі (Дыяген, Платон, М. Кузанскі, Ф. Петрарка, Ж.-Ж. Русо, М. Мантэнь, Ф.В.Й. Шэлінг, Ф. Шылер, Ф. Ніцшэ,

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

О. Шпенглер, М.А. Бярдзяеў, М. Хайдэгер, Э. Касірэр, Э. Гусерль і інш.). Сутнасныя аспекты феномена рэфлексіі. Узрастанне ролі абстрактнага мыслення. Парадокс культуры XX ст. Прычыны і вынікі вялікага парадоксу. Феномен культурнага дэструктывізму ў XXI ст.

Тэма 7. **Феномен грэхападзення і універсальная адказнасць асобы**

Інтэрпрэтацыя культуры як страты першаснай цнатлівасці чалавека. Аналагі грэхападзення і выгнання з раю ў міфах народаў свету. Феномен грэхападзення і аналіз яго наступстваў у хрысціянстве. Разуменне грэхападзення ў заходнім і ўсходнім хрысціянстве. Руская рэлігійная філасофія аб грэхападзенні ў яго сувязі з “вялікай няўдачай культуры” (М.А. Бярдзяеў, Д.С. Мережкоўскі і інш.). Рэцэпцыя тэрміна “грэхападзення” ў заходняй філасофіі. Страта першаснага жывога творчага імпульсу культуратворчасці. Г. Зімель аб “спустошанні культурных формаў”. Трагедыя культуры як супярэчнасць паміж жыццём і яе выражэннем у культуры. Грэхападзенне чалавецтва як вынік рацыяналістычных формаў культуры (Ф. Ніцшэ). Крызіс культуры як вынік адчужэння чалавека ад вынікаў яго культуратворчай дзейнасці. Праблематыка “самаадчужэння чалавека”.

Тэма 8. **Чалавек: жыццё па законах гармоніі**

Сутнасць чалавека. Тыпалогія чалавека: навуковы, мастацкі, мазгавы, мускульны, страўнікавы, маторны, эластычны, дыферэнцыяльны, экстраверт, інтраверт і іншыя тыпы. Прыродна-духоўная цэласнасць чалавека. Цялесныя і духоўныя асновы чалавека.

Чалавек як мініяцюрная мадэль космасу. Метафізічная сутнасць чалавека. Імкненне да трансцэндзіравання.

Чалавек і яго асноўныя адносіны: а) да іншага; б) да грамадства; в) да культуры; г) да прыроды.

Фундаментальныя характарыстыкі чалавека: незаменнасць і непаўторнасць; непрадвызначанасць; невыразнасць.

Вызначальныя феномены чалавечага быцця: каханне, творчасць, шчасце, праца і гульня, вера, смерць, сэнс жыцця і інш.

Тэма 9. **Усходнеславянскі свет ў XX стагоддзі: трагедыйнасць быцця**

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Духоўна-светапоглядныя асновы сацыякультурнага быцця ўсходнеславянскіх народаў. Заходнерусізм як хвароба ўсходнеславянскага духу. Еўразійская ідэя і сучаснасць. Спецыфіка ментальнасці і культурна-гістарычны шлях усходнеславянскіх народаў.

Геацывілізацыйны парадокс усходнеславянскага свету. Феномен пагранічнай асобы і культуры. Модус пераходнасці як фактар быцця славянскага культурна-гістарычнага тыпу. Вестэрнізацыя сацыякультурнага жыцця ўсходнеславянскіх краін. Спецыфіка культурнага і цывілізацыйнага развіцця Расіі, Беларусі і Украіны. Усходнеславянская культурная матрыца як аснова мадэрнізацыі.

Усходнеславянскія народы ў эпоху глабалізацыі і выбар шляхоў развіцця.

Тэма 10. **Феномен глабалізацыі і перспектывы сацыякультурнай эвалюцыі**

Глабалізацыя як з’ява і як паняцце. Асноўныя формы глабалізацыі. Інтэрнацыяналізацыя эканамічнага жыцця сусветнай супольнасці. Транснацыянальныя карпарацыі як форма глабальнай эканомікі. Глабальны характар сучаснай тэхналогіі. Натуральны, спантанна-стыхійны і штучны працэсы глабалізацыі. Узмацненне сацыяльна-эканамічнай дыферэнцыяцыі народаў. Дэканструкцыя суверэнных нацыянальных дзяржаў. Фінансава-эканамічныя “гульнявыя” тэхналогіі. Метатэхналогіі. Агульнасусветная фінансава-інфармацыйная прастора.

Уніфікацыя ладу жыцця, стыляў паводзін, поглядаў і густаў людзей. Разбурэнне этнічнай, культурнай і цывілізацыйнай разнастайнасці. Глабальная культура і яе сутнасць. Амбівалентны характар глабалізацыі: вартасці і недахопы.

Тэма 11. **Беларуская культура ў сусветным цывілізацыйным працэсе**

Беларуская стратэгія інавацыйнага развіцця. Шматвектарныя эканамічныя і культурныя сувязі. Інтэграцыя Беларусі ў сусветную навукова-інфармацыйную прастору. Генерацыя ведаў (навука і адукацыя). Нацыянальная інавацыйная сістэма.

Месца каштоўнасцей у сістэме дэтэрмінант развіцця сучаснага беларускага грамадства. Захаванне самабытнай нацыянальнай культуры. Засваенне лепшых сусветных культурных дасягненняў. Беларуская ідэалагічная дактрына. Праблема захавання нацыянальна-культурнай ідэнтычнасці беларусаў. Полімарфізм беларускай культуры. Беларуская культура як лакальна-эмпатычны тып культуры.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 12. **Спецыфіка сацыякультурнай дынамікі: фенаменалагічны аспект**

Архаічная культура: нараджэнне духоўнасці. Антрапамарфічны перыяд развіцця. Эпоха рацыянальнай раўнавагі. Спірытуалістычны (монітэізм) перыяд сусветнай культуры. Рацыянальна-прагматычная мадэль развіцця.Узаемасувязь і трансфармацыя базавых феноменаў культуры.

Тэма 13. **Феномен культуры як іерархічная сістэма**

Праблема адэкватнага разумення феноменаў культуры. Феномен культуры як сінтэз суб'ектыўнага і аб'ектыўнага. Шматмернае ўспрыманне з'яў культуры. Шэсць узроўняў успрымання: сенсітыўны, эматыўны, ірацыянальны, рацыянальны, поліфанічны, метафізічны (сакральны). Праблема паступальнага развіцця культуры асобы. Культура як ступень асэнсавання працэссаў натуральнага і ненатуральнага свету.

Тэма 14. **Постмадэрнісцкі падыход да феноменаў культуры**

Узрастанне ролі плюралістычных творчых пошукаў. Імкненне да максімальнай суб'ектывізацыі. Плыні сінкрэтызму і эклектызму. Ацэнтрызм (Ж. Дэрыда). Выяўленне сутнасці ўлады як розных дыскурсаў (М.П. Фуко). Феномен рызомы (Ж. Дылёз, Ф. Гватары). Феномен сімулякраў у культуры (Ж. Бадрыяр). Праблема ўзрастання ролі рэфлексіі і рэаліі чалавечага быцця.

Тэма 15. **Феномен імпліцыйных культуралагічных ведаў**

Імпліцытныя і экспліцыйныя культуралагічныя веды. Міфалогія як першая форма акумуляцыі ведаў аб розных аспектах культуры. Інтэрпрэтацыя міфаў аб Праметэі, чалавеку і яго стагоддзях, Асірысе, Энкі і сэнсу культуры ў Антычнасці і Сярэднявеччы. Разіццё імпліцыйнай культуралогіі ў эпоху Адраджэння і Асветы. Філасофія, рэлігія і мастацтва як формы акумуляцыі ведаў аб культуры. Перспектывы развіцця фенаменалогіі культуры ў XXI ст.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ІНФАРМАЦЫЙНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная літаратура

1. *Антология*: новая постиндустриальная волна на Западе. – М.: Academia, 1999. – 640 с .
2. *Библер, В.С.* Культура. Диалог культур / В.С. Библер // Вопросы философии. – 1989. – № 6. – С. 33–38.
3. *Гуревич, П.С.* Культурология / П.С. Гуревич. – М.: Знание, 1994. – 288 с.
4. *Иконникова, С.Н.* История культурологии. Идеи и судьбы / С.Н. Иконникова. – СПб.: Санкт-Петербург. гос. академия культуры, 1996. – 264 с.
5. *Ильин, И.* Постмодернизм от истоков до конца столетия / И. Ильин. – М.: Интрада, 1998. – 230 с.
6. *Кармин, А.С.* Культурология / А. С. Кармин. – СПб.: Питер, 2001. – 464 с.
7. *Маркарян, Э.С.* Теория культуры и современная наука / Э.С. Маркарян. – М.: Мысль, 1983. – 284 с.
8. *Мартынов, В.Ф.* Культурология. Теория культуры: учеб. пособие / В.Ф. Мартынов. – Мн.: АСАР, 2008. – 848 с.
9. *Смолік, А.І.* Культуралогія: тэорыя культуры: вучэб. дапаможнік / А.І. Смолік, Л.К. Кухто. – Мн.: Бел. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2008. – 281 с.
10. *Флиер, А.* Культурология для культурологов / А.Флиер. – М.: Академический проект, 2000. – 492 с.

Дадатковая літаратура

1. *Вебер, М.* Избранное: протестантская этика и дух капитализма / М. Вебер // Избранные произведения. – М.: Российская полит. энцикл., 2006. – 651 с.
2. *Гуссерль, Э.* Кризис европейского человечества и философия / Э. Гуссерль // Культурология. XX век: антология. – М.: Юрист, 1995. – С. 297 – 330.
3. *Каган, М. С.* Философская теория ценностей / М. С. Каган. – СПб.: Петрополис, 1997. – 205 с.
4. *Леви-Брюль, Л.* Первобытное мышление / Л. Леви-Брюль. – М.: Педагогика-Пресс, 1994. – 608 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5. *Мартынов, В. Ф.* Мировая художественная культура / В.Ф. Мартынов. – Мн.: ТетраСистемс, 2000. – 320 с.
6. *Ницше, Ф.* Рождение трагедии, или Эллинство и пессимизм / Ф. Ницше // Ницше Ф. Сочинения: в 2 т. – М.: Мысль, 1990. – Т.1. – С. 47 – 158.
7. *Сартр, Ж.П.* Экзистенциализм – это гуманизм / Ж.П. Сартр // Сумерки богов. – М., 1989. – С. 91–104.
8. *Тейяр де Шарден, П.* Феномен человека / П. Тейяр де Шарден. – М.: Наука, 1987. – 240 с.
9. *Франкл, В.* Человек в поисках смысла / В. Франкл. – М.: Прогресс, 1990. – 368 с.
10. *Фрейд, З.* Психоаналитические этюды / З. Фрейд. – М.: АСТ, 2004. – 220 с.
11. *Фромм, Э.* Человек для себя. Иметь или быть? / Э. Фромм. – Мн.: Коллегиум, 1997. – 253 с.
12. *Фуко, М.* Слова и вещи: археология гуманитарных наук / М. Фуко. – СПб.: A-cad, 1994. – 408 с.
13. *Хайдеггер, М.* Время и бытие / М. Хайдеггер. – М.: Республика, 1993. – 447 с.
14. *Юнг, К.-Г.* Психология бессознательного / К.-Г. Юнг. – М.: Канон, 1994. – 320 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Семинарские занятия

Тема 1. Феномен культуры в контексте феноменологической интерпретации.

Вопросы для обсуждения и задания:

1. Сформулируйте основную проблематику феноменологии культуры.
2. Какими причинами определяется значимость феноменологического подхода к культуре вв информационном обществе?
3. Раскройте сущностные аспекты понимания роли феноменологической интерпретации известными философами и культурологами?
4. Чем объясняется вариативность и многомерность феноменологического подхода к культуре?
5. Сформулируйте фундаментальные противоречия современного социокультурного развития. Какова роль в решении этих проблем феноменологии культуры?
6. Раскройте содержание понятия "феномен". Какие традиции сложились в интерпретации этого понятия в истории философско-культурологической мысли?
7. Считается, что феноменологический метод нацелен на исследование бытия сущего или тех структур, которые являются смыслом и основой эмпирических явлений. Какова ваша позиция по этому вопросу?
8. К каким философским направлениям близок феноменологический подход и от каких принципиально отличаться?
9. Каковы перспективы развития феноменологии культуры?

Литература

1. Гуссерль Э. Философия как строгая наука. М. 1994.
2. Хайдеггер М. Работы и размышления разных лет. М. 1993. С. 3-45.
3. Шелер М. Избранные произведения. М. 1994. С. 195-259.
4. Гайденко П.П. Прорыв к трансцендентному: Новая онтология XX века. М. 1997. С. 355-374.
5. Реале Д., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Т. 4. СПб. 1997. С. 369-386.
6. Ингарден Р. Исследования по эстетике. М. 1962.

Тема 2. Архетипическая направленность культуротворчества. Мегаархетип культуры.

Вопросы для обсуждения и задания:

1. Раскройте смысл понятий "архетип". Какая существует традиция в интерпретации этого понятия?
2. Приведите примеры архетипических интенций, идей и образов в культуре.
3. Какой мегаархетип может является универсальным источником культуротворчества? Аргументируйте ответ.
4. Как связано возникновение фундаментальных форм культуры с мегаархетипом?
5. Раскройте архетипическую направленность культуры на основе исследования тех или иных артефактов.
6. Согласны ли вы с тем, что архетипические образы обладают колоссальной психической энергией и встреча с ними пробуждает сильные эмоции?
7. Почему возникает фундаментальная потребность в создании архетипических образов?

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

8. Можно ли разделить архетипы на позитивные и негативные? Аргументируйте ответ.

Литература

1. Юнг. К.Г. Архетип и символ. М. 1991. С. 95-129.
2. Юнг К.Г., Хендерсон Дж. Л., Якоби И., Яффе А. Человек и его символы. М. 1997.
3. ЭлиадеМ. Священное и мирское. М. 1994.
4. Шендрик А.И. Теория культуры: Учеб. пособие для вузов. М. 2002. С. 246-255.
5. Культурология XX век. Энциклопедия. Т. 1. СПб. 1988. С. 37-39.
6. Мартынов В.Ф. Философия красоты. Мн. 1999. С. 8-23.

Тема 3. Смысл культуротворчества и проблема формирования духовного пространства.

Вопросы для обсуждения и задания:

1. Какие причины побуждают человека заниматься культуротворчеством?
2. Можно ли рассматривать культуру как совокупность приспособлений человека к его жизненным условиям? Аргументруйте ответ.
3. Почему так сложно формируется и сохраняется духовное пространство?
4. В чём различие культурных и цивилизационных процессов?
5. Как Бердяев интерпретирует специфику человеческого бытия?
6. Что является причиной культуротворчества по Фромму?
7. Согласны ли вы с точки зрения Гердера, который полагал, что человек создаёт культуру потому, что является "недостаточным" существом?
8. Разделяете ли вы точку зрения Л.Уайта, который считал, что "культура является механизмом получения энергии и что она развивается по мере увеличения количества энергии, добываемой на душу населения в год"?
9. Выделите наиболее важные для обсуждения проблемы в хрестоматийных текстах по данной теме.

Литература

1. Шпенглер О. Закат Европы. В 2 т. Т. 1. М. 1993. С. 163-164, 264.
2. Шпенглер О. Пессимизм. М. 2003. С. 75-77.
3. Гизо Э. История цивилизаций в Европе. Мн. 2005. С. 24-25, 27.
4. Андреев Д. Роза мира. М. 1991. С. 22.
5. Ницше Ф. Соч. В 2 т. Т. 1. М. 1990. С. 592-5 93.
6. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М. 1994. С. 277-279.
7. Бауман 3. Мыслить социологически: учеб пособие. М. 1996. С. 151-162.
8. Бидни Д. Концепция культуры и некоторые ошибки в её изучении //Антология исследований культуры. Т. 1. Спб. 1997. С. 57-62.
9. Мёрдок Дж. П. Фундаментальные характеристики культуры /Антология исследований культуры. Т. 1. СПб. 1997. С. 49-51.

Ю.Элиас Н. О процессе цивилизации. В 2 т. Т. 1. СПб. 2001. С. 59-61.
П.Зиммель Г. Избранное. В 2 т. Т. 1. М. 1996. С. 475-478, 489.
12.Бердяев Н.А. О назначении человека. М. 1993. С. 55-58. П.Бердяев
Н.А. Смысл творчества. М. 2004. С. 58-59, 73. Н.Фромм Э. Душа
человека. М. 1992. С. 83-86.
15.Шубарт В. Европа и душа Востока //АУМ. Синтез мистических учений Запада и Востока. Спб. 1990. С. 146-150.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

16.Кассирер Э. Опыт о человеке: Введение в философию человеческой культуры //Проблема человека в западной философии. М. 1988. С. 5-8. П.Шелер М. Положение человека в космосе //Проблема человека в западной философии. М. 1988. С. 31-95. Л 18.Плеснер X. Ступени органического и человек //Проблема человека в западной философии. М. 1988. С. 31-95. 19.Иконникова С.Н. История культурологических теорий. Спб. 2005. С. 13-16.

Тема 4. Восток-Запад: альтернативные модели культуротворчества.

Вопросы для обсуждения и задания:

1. Сформулируйте основные черты восточного менталитета.
2. Каковы основные характеристики западной культуры?
3. Как Ясперс аргументирует своеобразие западной цивилизации?
4. "Проблема Востока и Запада - это, прежде всего, вопрос души" (Шубарт). Как вы понимаете это высказывание?
5. Приведите примеры диалога культур Запада и Востока?
6. Раскройте смысл наиболее значимых феноменов и понятий восточной культуры.
7. Раскройте значение наиболее актуальных понятий западной культуры.
8. Как сегодня складываются отношения между Востоком и Западом?

Литература

1. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М. 1994. С. 84-88.
2. Бердяев Н.А. Смысл творчества. М. 2004. С. 285-286.
3. Шубарт В. Европа и душа Востока //АУМ. Синтез мистических учений Запада и Востока. Спб. 1990. С.38-40.
4. Григорьева Т.П. Дао и Логос. М. 1992. С. 365-367.
5. Стёпин В.С. Стратегии цивилизационного развития иидиалог культур //Творческое наследие семьи Рерих в диалоге культур. Сб. научн. трудов. Мн. 2005. С. 23-30.
6. Померанц Г. Диалог культурных миров //Лики культуры: Альманах. Т. 1. М. 1995. С. 445-451.
7. Торчинов Е.А. Пути философии Востока и Запада: познание запредельного. СПб. 2005. С. 454-463.
8. Юнг К.Г. О психологии восточных религий и философий. М. 1994. С. 98-109.
9. Бринтон К. Истоки западного образа мысли. М. 2003. С. 386-417.

Ю.Аверинцев С. Глубокие корни общности //Лики культуры. Альманах. Т. 1. М. 1995. С. 431-444.

Тема 5. Основные формы глобализации. Перспективы социокультурной эволюции.

Вопросы для обсуждения и задания:

1. Раскройте смысл понятия "глобализация".
2. Когда в истории человечества начались глобализационные процессы? Аргументруйте ответ.
3. Какова специфика современных глобализационных процессов?
4. Возможно ли создание универсальной модели культуры?

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5. Какую проблему рассматривает Д.Андреев в связи с возможным созданием Всемирной федерации государств?
6. На какие предпосылки, открывающие возможность для интеграции человечества, обращает внимание Ясперс?
7. Что означает принцип этерификации в развитии культуры?
8. На какие аспекты современного развития культуры обращает внимание У.Эко?
9. Какие тенденции отмечают известные культурологи и философы в развитии современной цивилизации? Какой выход выход они предлагают?

Литература

1. Андреев Д. Роза мира. М. 1991. С. 9-10, 19.
2. Тойнби А. Дж. Постижение истории. М. 1991. С. 238-240.
3. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М. 2004. С. 256-262.
4. Эко У. От Интернета к Гуттенбергу: текст и гипертекст //Хрестоматия по культурологии/сост. А.И.Кравченко. М. 2006. С. 354-358.
5. Ласло Э. Жить при многообразии культур /Кравченко А.И. Культурология: Хрестоматия для высшей школы. М. 2003. С. 654-659.
6. Маркузе Г. Одномерный человек. М. 2003. С. 319-332.
7. Элиот Т.С. Идея христианского общества. //Элиот Т.С. Избр. Т. 1-2. М. 2004. С. 7-72.
8. Померанц Г. Выход из транса. М. 1995. С. 552-563.
9. Культурология: Учебник /Под ред. Ю.Н.Солонина, М.С. Кагана. М. 2005. С. 360-378.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Экзаменацыйныя пытанні па дысцыпліне
"Фенаменалогія культуры"

1. Фенаменалогія культуры і яе роля ў сістэме гуманітарных навук.
2. Варыятыўнасць і шматмернасць фенаменалагічнага падыходу да культуры.
3. Сэнс паняцця "феномен" у гісторыі філасофска-культуралагічнай думкі.
4. Феномен мегаархетыпа як універсальнай крыніцы культуратврчасці.
5. Культура як сістэма базавых феноменаў. Спецыфіка і ўзаемасувязь асноўных форм культуры.
6. Сінкрэтычныя і аналітычныя, экстравертыўныя і інтравертыўныя фенамены культуры.
7. Сэнс культуратворчасці. Фенамен чалавека як творцы культуры.
8. Сутнастныя аспекты архетыпічных інтэнцый, ідэй і вобразаў у культуры.
9. Феномен духоўнасці і праблема фарміравання духоўнай прасторы (Э. Гусэрль, В. Дыльтэй і інш.).
10. Усходняя мадэль культуратворчасці.
11. Заходняя парадыгма культуратворчасці.
12. Феномен культурнага дэструктывізму.
13. Усходнеславянскі свет ў XX ст.: трагедыйнасць культуры.
14. Беларуская культура ў сусветнай цывілізацыйнай прасторы.
15. Феномен глабалізацыі. Асноўныя формы глабалізацыных працэсаў.
16. Перспектывы сацыякультурнай эвалюцыі.
17. Чалавек: феномен творчасці па законах гармоніі ў тэхнагеннай цывілізацыі.
18. Феномен універсальнай адказнасці чалавека: гісторыка-культуралагічны ракурс.
19. Феномен інфармацыйнага грамадства.
20. Постмадэрнісцкі падыход да фенаменаў культуры (Ж. Дэлёз, Ф. Гватары, Ж. Бадрыяр і інш.).
21. Фенаменалагічныя аспекты ў работах О. Шпенглера "Грошы і машына" і М. Хайдэгера "Пытанне аб тэхніке".
22. Феномен "смерці Бога" і нігілізму ў філасофіі Ф. Ніцшэ.
23. К. Ясперс аб феномене заходняй культуры (К. Ясперс "Сэнс і назначэнне гісторыі").
24. Г.П. Федотаў аб трагедыйнасці рускай культуры (Федотаў Г.П. "Трагедыя інтэлігенцыі", "Пісьма аб рускай культуры").
25. Феномен беларускай культуры ў работах І. Абдзіраловіча і М. Багдановіча.
26. Ф. Ніцшэ аб прычынах дэградацыі заходнееўрапейскай культуры (Ф. Ніцшэ "Праблема Сакрата", "Нараджэнне трагедыі" і інш.).
27. Феномен дысгармоніі культуры ў работах Г. Зімеля і Э. Касірэра (Г. Зіммель "Філасофія культуры", Э. Касірэр "Логіка навук аб культуры").
28. Крытыка культуры ў рабоце М.Н. Бярдзяева "Сэнс творчасці".
29. А. Дж. Тойнбі аб перспектывах культурнага развіцця чалавецтва (А.Дж. Тойнбі "Зразуменне гісторыі").
30. Праблема фарміравання асобаснай культуры: фенаменалагічны ракурс.
31. Э. Фром аб феномене насілля (Э. Фром "Анатомія чалавечай дэструктыўнасці").
32. Фенаменалогія "Усеагульнай справы" М. Федарава.
33. Феномен гуманізму ў культурах свету: фенаменалагічны аспект.
34. Феномен імпліцытных культуралагічных ведаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ